

Exploratory Study of Advantages of Fars Science and Technology Park Incubators for Knowledge-based Companies

Suzan Zandazar¹, Kurosh Rezaei-Moghaddam^{2*}, Mahsa Fatemi³

^{1,2,3}Department of Agricultural Extension and Education, School of Agriculture, Shiraz University, Shiraz, Iran

Article Info

Article type:
Research Full Paper

Article history:
Accepted: 02.04.2023
Received: 22.04.2023
Revised: 16.06.2023

Keywords:
Entrepreneurship
Working area
Social credit
Financial facilities

ABSTRACT

There are various services and facilities provided to knowledge-based companies through Science and Technology Parks and incubators in order to support and contribute to the development and maturity of these companies. The main purpose of this study was to explore, identify and analyze the advantages of knowledge-based companies established in Science and Technology Park from the viewpoints of the managers and officials of the parks and companies. The research method was qualitative with multiple case study. The data was collected through interviews with 17 managers of Science and Technology Park, incubators and managers of knowledge-based companies established in incubator of Fars Science and Technology Park. Data analysis was conducted using MAXQDA2020 through data coding. Based on the results, having various facilities and services (consulting, training, using specialized work spaces, financial facilities, etc.), security and physical protection, credits, interaction and synergy, as well as employment and entrepreneurship were the major advantages that knowledge-based companies benefit due to their physical location in the Science and Technology Park. Comparison of the opinions of two groups of park managers and companies indicated that the factors such as loans, training and interaction and synergy were more important from the opinion of the park managers, but according to the knowledge-based companies' managers, social credit, training and loans had a higher priority, respectively. Identifying the factors which are more important for companies can lead to more accurate planning of park managers and more satisfaction of company members.

Cite this article: Zandazar, S., Rezaei-Moghaddam, K., Fatemi, M. 2023. Exploratory Study of Advantages of Fars Science and Technology Park Incubators for Knowledge-based Companies. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 10 (3), 38-60.

© The Author(s).

DOI: 10.22069/jead.2023.21042.1694

Publisher: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

تحلیل اکتشافی مزایای استقرار شرکت‌های دانش‌بنیان در مراکز رشد پارک علم و فناوری استان فارس

سوزان زندادز^۱، کورش رضائی مقدم^{۲*}، مهسا فاطمی^۳

دانشگاه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران، رایانامه: rezaei@shirazu.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله کامل علمی - پژوهشی	خدمات و امکانات متنوعی به شرکت‌های دانش‌بنیان از طریق پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد، برای حمایت و کمک به رشد، توسعه و بلوغ این شرکت‌ها ارائه می‌گردد. هدف این مقاله، شناسایی و تحلیل مزایای استقرار شرکت‌های دانش‌بنیان در مراکز رشد پارک علم و فناوری از دیدگاه مدیران و مسئولان پارک و مراکز رشد و شرکت‌های مذکور است. روش این پژوهش کیفی و از نوع مطالعه چندموردی بود. داده‌ها، از طریق مصاحبه با ۱۷ نفر از مدیران پارک علم و فناوری، مراکز رشد و مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در مراکز رشد پارک علم و فناوری فارس جمع‌آوری شد. از نرم افزار MAXQDA2020 برای کدگذاری و تحلیل داده‌ها استفاده شد. طبق نتایج، برخورداری از امکانات و خدمات متنوع (مشاوره، آموزش، امکان بهره‌برداری از فضاهای تخصصی کاری، تسهیلات مالی و غیره)، امنیت و حفاظت فیزیکی، اعتبارات، تعامل و هم‌افزایی و اشتغال و کارآفرینی از مزایای عمده‌ای است که شرکت‌های دانش‌بنیان به واسطه استقرارشان در فضای مراکز رشد پارک علم و فناوری از آن بهره‌مند هستند. مقایسه دیدگاه دو گروه مدیران پارک و مراکز رشد و شرکت‌ها نشان داد که عواملی مانند وام، آموزش و تعامل و هم‌افزایی از دیدگاه مدیران پارک و مراکز رشد پارک به ترتیب دارای درجه اهمیت بیشتری بودند، اما به اعتقاد مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان، جلب اعتبار اجتماعی، آموزش و وام به ترتیب از اولویت بالاتری برخوردار بودند. شناسایی و توجه به عواملی که برای شرکت‌ها، اهمیت بالاتری دارند، می‌تواند به برنامه‌ریزی هرچه صحیح‌تر مدیران پارک و مراکز رشد و رضایت بیشتر اعضای شرکت‌ها بیانجامد.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۵ تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۰۲/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۲۶	
واژه‌های کلیدی: کارآفرینی محیط کاری اعتبار اجتماعی تسهیلات مالی	

استناد: زندادز، س.، رضائی مقدم، ک.، فاطمی، م. (۱۴۰۲). تحلیل اکتشافی مزایای استقرار شرکت‌های دانش‌بنیان در مراکز رشد پارک علم و فناوری استان فارس. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۱۰ (۳)، ۶۰-۳۸.

DOI: 10.22069/jead.2023.21042.1694

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

مقدمه

شرکت‌های کوچک نقش شگفت‌آور مهمی در ایجاد اشتغال و ساختن اقتصاد دارند (Bollingtoft, 2012). شرکت‌های جدید دانش‌بنیان به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از شرکت‌های کوچک و نوپا که به‌طور مستقل فعالیت می‌کنند، بر تجاری‌سازی فناوری‌های پیشرفته تمرکز دارند (ثنایی‌پور و قرونه، ۱۳۹۷). امروزه شرکت‌های دانش‌بنیان، موتور محرکه اقتصاد دانش‌بنیان هستند (ثقفی و حدادی، ۱۳۹۷). از سال ۱۳۷۵ به بعد با روند رو به رشد فناوری در صنایع و با ترغیب توسعه فناوری و وجود پتانسیل علمی و عملی خوب حاصل از دانشگاه‌ها، پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد درون آن‌ها با حمایت‌های دولت ایجاد و به مکانی جهت استقرار شرکت‌های دانش‌بنیان برگزیده شدند (ثنایی‌پور و قرونه، ۱۳۹۷).

طبق آئین‌نامه تأسیس و راه‌اندازی پارک علم و فناوری، این پارک، محیطی مناسب برای استقرار و حضور حرفه‌ای شرکت‌های فناور کوچک و متوسط، شرکت‌های دانش‌بنیان، واحدهای تحقیق و توسعه صنایع و مؤسسات پژوهشی است که در ارتباط با سایر بازیگران نظام ملی نوآوری، فرآیند جذب، ارتقاء و انتشار فناوری را تسهیل کرده و در تحقق اقتصاد دانش‌بنیان ایفای نقش می‌کنند. مراکز رشد نیز وابسته به پارک علم و فناوری هستند و این مراکز با ارائه خدمات حمایتی، از ایجاد و توسعه واحدهای فناور نوپا یا تازه تأسیس توسط کارآفرینان و نوآوران که با اهداف اقتصادی در زمینه‌های فناورانه و نوآورانه فعالیت دارند، پشتیبانی می‌کنند (کشمیری، ۱۳۹۷). این پشتیبانی از طریق حمایت‌ها و امکاناتی است که به این شرکت‌ها به‌عنوان کسب‌وکارهای نوپا ارائه شده تا آن‌ها بتوانند به سطحی از بلوغ رسیده و به حیات خود ادامه دهند. در استان فارس نیز در شهریور ۱۳۸۱، پارک علم و فناوری تأسیس شد که به صورت

چند منظوره است. به این مفهوم، که از چندین مرکز رشد موضوعی با فعالیت‌هایی در زمینه‌های متنوع تشکیل شده است. مراکز رشد پارک در این استان عبارتند از مرکز رشد کشاورزی و منابع طبیعی، مرکز رشد جامع، مرکز رشد نفت، گاز و پتروشیمی و مرکز رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات. لازم به ذکر است که چندین مرکز رشد اقماری نیز در شهرستان‌های استان فارس وجود دارد. افراد متقاضی و شرکت‌ها پس از پذیرفته شدن ایده بر اساس ماهیت فنی ایده خلاقانه خود در یکی از مراکز رشد پارک علم و فناوری فارس پذیرش می‌شوند و می‌توانند از امکانات و خدمات پارک استفاده کنند (پارک علم و فناوری فارس، ۱۴۰۱). اما شاید ابهامی که برای کارآفرینان جوان صاحب ایده بوجود آید، این باشد که این خدمات و امکانات چه هستند و اصولاً ورود به مراکز رشد پارک چه مزایایی برای شرکت‌های نوپا، تازه تأسیس و دانش‌بنیان دارد؟ آگاهی از امکانات و خدماتی که در پارک و مراکز رشد در اختیار شرکت‌ها گذاشته می‌شود، می‌تواند برای شرکت‌های تازه تأسیس و افرادی که صاحب ایده هستند و می‌خواهند کسب‌وکار جدیدی را شروع کنند، چشم‌انداز صحیحی از آنچه که در پارک در انتظار آن‌ها است، فراهم آورد. مطمئناً مراکز رشد پارک‌های علم و فناوری می‌توانند تأثیرات گوناگونی بر شرکت‌ها داشته باشند. این مراکز می‌توانند با فرآیندهایی که برای شرکت‌ها در دوره حضورشان در مرکز رشد فراهم می‌کنند، با اصلاح شرکت‌ها و ایجاد سرمایه‌گذاری‌های جدید، به روند توسعه تجارت شرکت‌های کوچک، سرعت بخشند. البته توجه به این نکته نیز ضروری است که گاهی دوره استقرار در مراکز رشد، می‌تواند علاوه بر پشتیبانی از بقای شرکت‌ها در دوران بحران، منجر به وابستگی آن‌ها به پارک نیز شده و برخی شرکت‌ها نتوانند پس از اتمام

دوره و جدایی از بدنه مرکز رشد پارک، به عنوان یک شرکت پایدار و مستقل، به فعالیت خود ادامه دهند (Dee et al., 2011). به همین منظور در پژوهش حاضر، به شناسایی انواع خدمات و امکاناتی پرداخته که توسط مراکز رشد پارک علم و فناوری فارس به شرکت‌ها ارائه می‌شود. همچنین مزایای استقرار شرکت‌ها در آنجا نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

اهمیت شرکت‌های کوچک و متوسط در توسعه اقتصادی و اجتماعی در سراسر جهان به رسمیت شناخته شده است (Kemp, 2013). با این حال بقای آن‌ها به عنوان شرکت‌های تازه متولد شده، اغلب دشوار و مملو از چالش‌ها و مشکلات متنوعی است (Bollingtoft, 2012). به منظور پا گرفتن و فراهم کردن امکان رشد شرکت‌های جوان، راهکارهایی ارائه شده است (Aernoudt, 2004)؛ یک راه‌حل زودبازده برای رفع برخی از موانع پیش‌روی این شرکت‌ها، به خصوص در سال‌های ابتدایی آغاز به کارشان، ایجاد یک فضای حمایتی ترکیبی و چند منظوره است (Bollingtoft, 2012). انکوباتورها یا مراکز رشد، به عنوان شناخته‌شده‌ترین ابزار حمایتی شرکت‌های نوپا در دنیا هستند. ضمن مرور تاریخی احداث مراکز رشد، اولین مراکز رشد دنیا، مرکز صنعتی باتاویا در نیویورک در سال ۱۹۵۹ است (Theodorakopoulos et al., 2014). همان سالی که مسی‌فرگوسن، بزرگ‌ترین صنعت در شهر باتاویا تعطیل شده و یک مجموعه بزرگ از ساختمان‌های چند طبقه، بدون استفاده ماندند. در آن زمان، شخصی این مجموعه را خریداری کرد و ساختمان‌ها را تقسیم نموده و به مشاغل جداگانه‌ای اجاره داد، او با ارائه خدمات دفتری مشترک، جمع‌آوری سرمایه و مشاوره در زمینه تجارت، قدیمی‌ترین مرکز رشد جهان را به وجود

آورد (Kemp, 2013). در اروپا یکی از اولین مراکز رشد، توسط پادشاهی انگلستان در سال ۱۹۷۵ تأسیس شد. در آلمان نیز دانشگاه برلین، اولین انکوباتور را در سال ۱۹۸۳ با هدف تسهیل انتقال یافته‌های تحقیقاتی به صنعت تأسیس کرد. فرانسه نیز در سال ۱۹۸۵ به دنبال ایجاد انکوباتور در پارک فناوری سوفیا آنتی‌پولیس^۱ بود.

براساس اسناد کمیسیون اروپا در سال ۲۰۰۲، مرکز رشد کسب‌وکار به معنی عمومی آن به توصیف تعداد گسترده‌ای از سازمان‌ها به کار می‌رود که با یک روش یا روش‌های متفاوت به کارآفرینان کمک می‌کنند تا ایده‌های خود را از آغاز تا تجاری‌سازی توسعه دهند. این تعریف، طیف گسترده‌ای از انواع مراکز رشد را که در طول سالیان با نام‌های متفاوتی به فعالیت پرداخته‌اند، تحت پوشش قرار می‌دهد (Bollingtoft, 2012). به‌طورکلی، مراکز رشد، مجموعه‌ای از امکانات و خدمات را در اختیار شرکت‌ها قرار داده که می‌تواند شامل فضای اداری یا کارگاهی باشد (Pauwels et al., 2016; Kemp, 2013; Aernoudt, 2004) یا سایر خدماتی که شامل خدمات آموزشی، مشاوره‌ای و غیره است (Pauwels et al., 2016; Lish, 2012). اما آنچه از مطالعات بر می‌آید این است که این مراکز از طریق فراهم کردن یک محیط تجاری مطلوب، بر جبران برخی از کسری منابع شرکت‌های جوان و تازه تأسیس تمرکز دارند (Bollingtoft, 2012) تا به بقاء و رشد مشاغل جدید کمک کنند (Mian et al., 2016). سیر فعالیت مراکز رشد، نسل‌های مختلفی را پشت سر گذاشته است. بر اساس تکامل نسل‌ها، خدمات و امکاناتی که در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیرد، متفاوت بوده است. نسل اول، مربوط به سال‌های قبل از ۱۹۸۰ بود و عمدتاً تمرکز بر ارائه فضای اداری و بخشی از

مرکز رشد در حوزه‌های گوناگون مانند ارائه خدمات اداری، مشاوره، شبکه‌سازی و مساعدت عمومی در زمینه مشاغل به شرکت‌های کوچک کمک می‌کند. مرکز رشد، همچنین می‌تواند کمک مالی برای رشد سرمایه‌گذاری نیز ارائه دهد. پس از یک دوره زمانی (حدافل سه سال)، شرکت فارغ‌التحصیل از مرکز رشد به محیط اقتصادی مستقل ملحق می‌شود (Hackett and Dilts, 2008). زمانی که یک کسب و کار، فارغ‌التحصیل می‌شود، کسب‌وکار جدید دیگر، جایگاه او در مرکز رشد را دریافت کرده و بنابراین چرخه عمر شرکت‌های نوپا، دوباره آغاز می‌شود و تداوم می‌یابد (Kemp, 2013). ثقفی و حدادی (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای که در مورد تأثیر خدمات ارائه شده در پارک‌های علم و فناوری بر عملکرد نوآوران شرکت‌های دانش‌بنیان انجام داده‌اند به این موضوع اشاره داشته‌اند که پارک‌ها، تأسیس و رشد شرکت‌های فناور را از طریق مراکز رشد و فرآیندهای زایشی تسهیل کرده و امکانات با ارزش افزوده بالا، فضای کاری و تأسیسات مناسب و با کیفیت و زنجیره ارزشمندی از منابع را برای شرکت‌ها فراهم می‌کنند و خدماتی را که در مراکز رشد پارک در اختیار شرکت‌ها گذاشته می‌شود را از مزایای مراکز رشد پارک علم و فناوری برشمرده‌اند که با عملکرد نوآوران شرکت‌ها رابطه مثبت و معناداری دارد. یافته‌های پژوهش کاشف‌گنج‌دره‌در و همکاران (۱۴۰۱) نیز در مطالعه‌ای که بر شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در مراکز رشد پارک علم و فناوری کرمان داشته‌اند، برخی مزایای مراکز رشد برای شرکت‌ها ایجاد اشتغال و کارآفرینی، ارائه انواع خدمات مشاوره‌ای توسط مراکز رشد به شرکت‌های نوپا، کسب اعتبار و اعتماد اجتماعی، تقویت شبکه‌سازی اجتماعی، بهبود سطح تعاملات و ارتباطات بین‌فردی و بهره‌مندی شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در پارک علم

امکانات مشترک بوده است. نسل دوم، مربوط به سال‌های ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۰ بود که در این دوران، خدمات مشاوره‌ای و دسترسی به شبکه و در بعضی موارد سرمایه‌گذاری‌ها گسترش پیدا کرد. با شروع نسل سوم در اواخر دهه نود و عمدتاً پس از سال ۲۰۰۰، تمرکز اصلی بر روی استارت‌آپ در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات و فناوری‌های پیشرفته بوده است (Bollingtoft, 2012; Kemp, 2013; Theodorakopoulos et al., 2014; Torun et al., 2018). به‌طور کلی در گذر زمان، انواع مختلفی از مراکز رشد ایجاد شده که مأموریت‌های مختلفی دارند: ۱) مراکز رشد عمومی که هدف اصلی آن‌ها ایجاد استارت‌آپ‌ها، رشد صنعتی و اقتصادی مستمر در منطقه از طریق توسعه تجارت عمومی است. این مراکز رشد، میزبان شرکت‌های دانش‌بنیان هستند. همچنین شرکت‌هایی با فناوری کم در خدمات و تولید سبک نیز امکان استقرار در مراکز رشد مذکور را دارند. ۲) مراکز رشد توسعه اقتصادی که مراکز تجاری هستند که هدف اصلی آن‌ها تأمین اهداف اقتصادی خاص مانند اشتغال‌زایی و بازسازی صنعتی است. ۳) مراکز رشد فناوری نیز به مراکزی اشاره داشته که هدف اصلی آن‌ها، توسعه بنگاه‌های مبتنی بر فناوری است. این‌ها عمدتاً در دانشگاه‌ها یا پارک‌های علم و فناوری واقع شده‌اند. انکوباتورهای فناوری، نه تنها بر شرکت‌های جدید تمرکز دارند بلکه به بنگاه‌های کوچک مبتنی بر فناوری نیز یاری می‌رسانند (Aernoudt, 2004; Kemp, 2013).

در جمع‌بندی از روند کار مرکز رشد در سطح جهان، می‌توان بیان کرد که یک مستأجر (شرکت) آینده‌دار به دلیل شایستگی و تناسب با مرکز رشد مربوطه از نظر ایده کاری، مورد بررسی و مصاحبه قرار گرفته و پس از پذیرش، دفتر کار و فضای مرکز رشد در اختیار صاحب ایده و تیم او گذاشته می‌شود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کیفی است. در این پژوهش، از مطالعه چند موردی استفاده شده است و واحد تحلیل، شرکت‌های مستقر در مراکز رشد پارک علم و فناوری استان فارس بودند. در این مطالعه، مورد مطالعه، فرد بوده و شامل صاحب‌نظران، مدیران و مسئولان متخصصی بود که تجربه فعالیت مستقیم در محیط‌های پارک علم و فناوری را داشته و به واسطه تجربه زیاد، از اطلاعات غنی در حوزه مراکز رشد برخوردار بوده‌اند. لذا مدیران و مسئولان اجرایی پارک علم و فناوری فارس، مراکز رشد واقع در پارک و همچنین تعدادی از مدیران باتجربه از شرکت‌های مستقر در مراکز رشد پارک علم و فناوری فارس مورد مصاحبه قرار گرفتند. در این مطالعه از روش نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک گلوله‌برفی برای انتخاب مطلعین کلیدی به منظور انجام مصاحبه‌های عمیق، استفاده شد. داده‌های این پژوهش از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته در قالب تنظیم و طراحی پروتکل مخصوص، به دست آمد. تعداد مصاحبه‌شوندگان، ۱۷ نفر بوده است. طبق تکنیک گلوله‌برفی، ابتدا با مدیران و معاونت‌های مختلف پارک، مصاحبه‌هایی صورت گرفت و سپس با معرفی آن‌ها، به تعدادی از مدیران مجرب در مراکز رشد پارک مراجعه شده و در نهایت نیز با چند تن از مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در مراکز رشد مختلف، مصاحبه‌هایی صورت گرفت. روند مصاحبه‌ها تا جایی ادامه یافت که اشباع نظری حاصل شود و فرد مصاحبه‌شونده، اطلاعات جدیدتری در مقایسه با مصاحبه‌شوندگان قبلی اضافه نکند. در این پژوهش نیز روند مصاحبه‌ها و جمع‌آوری اطلاعات تا جایی ادامه یافت که داده جدیدی از خلال صحبت‌های پاسخگویان کسب نشود که پس از انجام ۱۷ مصاحبه اشباع‌نظری به دست آمد و روند جمع‌آوری اطلاعات

و فناوری از انواع خدمات حمایتی پارک، تأمین امنیت و حراست فیزیکی از اموال شرکت‌ها، صدور انواع معرفی‌نامه و تقویت روحیه کارآفرینی اعضای شرکت‌ها معرفی نموده‌اند.

Rezaei Moghaddam et al. (2019) نیز در

مطالعه‌ای که در مورد فعالیت‌های بازاریابی در بین زنان کارآفرین روستایی استان فارس داشتند، دریافتند که دسترسی به انواع امکانات و خدمات فیزیکی و اولیه، یکی از عواملی است که در راه‌اندازی یک کسب‌وکار کارآفرینانه اهمیت دارد و دسترسی به این موارد به‌عنوان مزیت به‌شمار می‌آید. ارائه انواع آموزش‌های کاربردی نیز از دیگر مواردی که در مطالعات به‌عنوان مزیت قلمداد شده‌اند. در پژوهش Tohidyan Far and Rezaei Moghaddam (2019) بیان شده است که دوره‌های آموزشی مکمل در راستای ارتقای سطح مهارت کارآفرینان جوان در بدو ورود به کسب‌وکارهای فناورانه و نوآورانه از اهمیت بالایی برخوردار است. همچنین تقویت شبکه‌سازی اجتماعی، بهبود سطح تعاملات و ارتباطات نیز از مزایایی بود که در نتایج این مطالعه مورد اشاره قرار گرفته است. بادزبان و همکاران (۱۳۹۹) نیز در مطالعه مشابه دیگری که بر عملکرد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط زنان روستایی استان فارس انجام گرفته است بر اهمیت آموزش و استراتژی‌های بازاریابی، اثربخشی ارتباطات و اثربخشی اطلاعات در موفقیت کارآفرینان مورد مطالعه، تأکید داشتند. مطالعه کریمی‌عمله و فاطمی (۱۴۰۰) نیز به فعالیت‌های کارآفرینانه زنان روستایی شهرستان لارستان پرداخته و مواردی مانند اهمیت آموزش‌های کارآفرینی و آموزش‌های مربوط به طرح تجاری که باعث موفقیت بیشتر کارآفرینان خواهد شد، در کنار ضرورت کار تیمی و شبکه‌سازی اجتماعی و سازمانی، به عنوان مزیت شناسایی و معرفی شده است.

➤ شمارش^۲: در این بخش، داده‌ها شمرده شدند. یعنی در صورتی که واژه خاصی در سخنان یک فرد به دفعات بیان گردیده و تکرار شده باشد، شمرده و در نهایت تفسیر شد. از این تکنیک در پیشینه‌های روان‌شناسی، به عنوان برجسته‌سازی یاد می‌شود. در واقع، افراد دغدغه‌های خود را در قالب مفاهیمی که برایشان از اهمیت بیشتری برخوردار است، به کرات در خلال سخنان خود تکرار خواهند کرد.

➤ نظام طبقه‌بندی سلسله‌مراتبی^۳: در این شیوه، تمام مفاهیم موجود در یک زمینه خاص، به‌طور خلاصه و با رعایت سلسله‌مراتب از کلی به جزئی نشان داده می‌شود. به عبارتی، در این شیوه، نمودار درختی ترسیم شده که امکان تحلیل سیستمی و سریع‌تر از داده‌ها را برای مخاطب امکان‌پذیر می‌نماید.

یافته‌ها

استقرار شرکت‌ها در مراکز رشد پارک با توجه به مصاحبه‌هایی که با مدیران پارک و مراکز رشد و تعدادی از مدیران شرکت‌های مستقر در پارک انجام شد، برای شرکت‌ها مزایایی را در بر دارد که به آن‌ها در شروع و ادامه روند حیات‌شان کمک می‌کند. این مزایا، کدگذاری شده (۲۳ کد) و در قالب چندین مفهوم کلی شامل (۱) امکانات و خدماتی که شرکت‌ها دریافت می‌کنند، (۲) از امنیت و حفاظت فیزیکی که برخوردار هستند، (۳) جلب اعتبار اجتماعی و (۴) حمایت‌هایی که دریافت می‌کنند، (۵) معرفی‌نامه‌هایی که در صورت نیاز به آن‌ها داده خواهد شد، (۶) اشتغال و کارآفرینی که ایجاد و گسترده می‌شود و (۷) تعامل و هم‌افزایی که در بین شرکت‌ها و اعضاء اتفاق

به اتمام رسید. هشت نفر از مصاحبه‌شوندگان از مدیران ارشد پارک علم و فناوری و مراکز رشد پارک علم و فناوری و نه نفر از مدیران شرکت‌های مستقر در مراکز رشد پارک علم و فناوری بودند. مصاحبه‌شوندگان در رده سنی ۳۰ تا ۵۰ ساله بوده و اکثراً دارای تحصیلات عالی در مقاطع دکتری یا کارشناسی ارشد بودند. پاسخگویان همچنین دارای پست‌های مدیریتی بوده و از مسئولین عالی‌رتبه پارک، مراکز رشد و شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر محسوب می‌شدند. هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۹۰ دقیقه طول کشیده است. در این مصاحبه‌ها، موضوعاتی در خصوص مزایای استقرار در مراکز رشد پارک و انواع خدماتی که به آن‌ها ارائه می‌گردد، مورد پرسش قرار گرفت.

پس از مصاحبه با افراد، در صورتی که اجازه ضبط صدا داده شده بود، ضمن گوش دادن مکرر فایل‌های صوتی ضبط شده، تمام نظرات مصاحبه‌شوندگان تایپ شد، سپس تمام متون به دست آمده مطالعه گردیده و به‌دقت مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش در تحلیل و کدگذاری داده‌ها، نرم‌افزار MAXQDA2020 به کار برده شد و مفاهیم مستخرج از نقل و قول پاسخگویان به چندین دسته نظری، طبقه‌بندی شد. همچنین، از روش‌های زیر برای تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه، استفاده شده است (فاطمی و کرمی، ۱۳۸۹):

➤ کدبندی داده‌ها و توسعه طبقات^۱: در این روش، تمام صحبت‌های به‌دست آمده از مصاحبه با مسئولان پارک علم و فناوری و مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان مورد بررسی قرار گرفت. سپس نقل‌وقول‌ها، به چندین بخش مرتبط و مجزای از یکدیگر تقسیم شده و سپس طبقات و زیر طبقات جزئی‌تر آن نیز مشخص گردیده و روند مفهوم‌سازی ادامه پیدا کرد.

2. Enumeration
3. Creating Hierarchical Category System

1. Coding and Developing Category System

می‌افتد، تقسیم‌بندی شدند. در ادامه، دیدگاه مصاحبه‌شوندگان در خصوص این مزایای متنوع به تفصیل ارائه شده است.

امکانات و خدمات: یکی از عمده‌ترین مزیت‌های استقرار شرکت‌ها در پارک علم و فناوری، خدمات و امکانات متعددی است که در اختیار شرکت‌های پذیرفته‌شده در مراکز رشد پارک علم و فناوری قرار می‌گیرد. که شامل فضا و محیط‌کاری، امکانات مالی، خدمات آموزشی، خدمات مشاوره‌ای، اینترنت و خطوط تلفن، ایاب و ذهاب و کتابچه راهنماست که در مورد این خدمات و امکانات در ادامه، توضیح داده خواهد شد.

فضا و محیط‌کاری: در پارک علم و فناوری فارس اولین خدماتی که پس از پذیرش شرکت‌ها در اختیار آن‌ها گذاشته می‌شود، فضا و محیط‌کاری است که شامل فضای دفتری، فضای آزمایشگاهی و کارگاهی، سالن اجتماعات، سالن برگزاری کنفرانس‌ها و سالن غذاخوری است. لازم به ذکر است که پیش از این، امکانات کتابخانه‌ای هم در پارک فراهم بوده است اما به گفته مسئولین، به دلیل عدم استقبال اعضا، تعطیل شده و کتاب‌ها به کتابخانه دانشگاه اهدا گردیده است و امکان عضویت در کتابخانه‌های دانشگاه برای شرکت‌ها وجود دارد. در خصوص برخورداری از مزایای استقرار در پارک، به گفته یکی از مصاحبه‌شوندگان: "مهم‌ترین مزیت، حضور در یک اکوسیستم فناورانه است و محیطی که افراد مثل خودشان دارند یک کار فناورانه انجام می‌دهند" و به اعتقاد پاسخگوی دیگر: "محیطی که در پارک هست، بخصوص در سال‌های ابتدایی فعالیت ما، محیط خیلی کاربردی و خوبی". از سوی دیگر، پاسخگویان معتقد بودند که شرکت‌های مستقر در پارک، امکان استفاده از تجهیزات و امکانات آزمایشگاهی و کارگاهی متناسب با ایده‌های تخصصی خود را دارند و حتی در صورتی

که این تجهیزات آزمایشگاهی، مستقیماً در خود پارک نیز فراهم نباشد، اعضای شرکت‌ها می‌توانند با معرفی به دانشگاه‌ها از تجهیزات آزمایشگاهی در دانشکده‌های مختلف نیز بهره‌مند شوند. این در حالی است که با وجود تفاهم‌نامه‌های بین پارک علم و فناوری فارس و دانشگاه شیراز و تعاملات خوبی که بین اعضای این دو نهاد وجود دارد، تعدادی از مراکز رشد اقماری در محل دانشکده‌های مختلف قرار گرفته‌اند. اعضای این شرکت‌ها می‌توانند از مزایای نزدیک بودن به دانشکده مرتبط با ایده تخصصی خود و نظرات اعضای هیات‌علمی متخصص، به عنوان مشاور بهره ببرند. وجود سالن اجتماعات نیز به گردهمایی‌ها و نشست‌های صمیمانه و رسمی شرکت‌ها کمک بسیاری کرده و این امر برای همفکری، تبادل نظرات و ایده‌ها، شبکه‌سازی و تیم‌سازی‌های بهتر نیز سودمند است. با توجه به تعداد فراوان نظرات، تعدادی از نظرات مدیران و مسئولان پارک علم و فناوری و مراکز رشد و برخی مدیران شرکت‌ها در مورد انواع فضاها و کارایی به عنوان زیرمجموعه‌ای از امکانات پارک، در جدول ۱ آورده شده است.

تسهیلات مالی: از دیگر خدمات و امکاناتی که استقرار شرکت‌ها در پارک علم و فناوری و مراکز رشد دارد، می‌توان به تسهیلات مالی اشاره کرد (جدول ۲) که عبارتند از انواع متنوعی از وام‌ها (وام تجهیزات، وام ایده‌محور، وام تجاری‌سازی و غیره) که در مراحل متفاوت دوران رشد و بلوغ شرکت‌ها در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد. اعطای وام‌های بدون بهره و کم‌بهره به شرکت‌ها در بدو تأسیس، یکی از ابتدایی‌ترین اما حیاتی‌ترین حمایت‌هایی است که می‌توان تصور نمود. پارک علم و فناوری در این خصوص، بسیار خوب عمل کرده و با اعطای جوایز و وام‌های مناسب، امکان راه‌اندازی و عملیاتی نمودن

ایده‌های نوآورانه و فناورانه جوانان خلاق را در کشور فراهم نموده است. با این تدابیر، بخش عمده‌ای از دغدغه‌های کارآفرینان صاحب ایده اما بدون سرمایه، برطرف می‌شود.

جدول ۱- برخی از نظرات پاسخگویان در مورد فضا و محیط کاری

فضا و محیط کاری	برخی نظرات
فضای پارک	"شاید مهم‌ترین چیزی که فعلاً می‌شه گفت الان پارک در اختیارمون می‌گذاره از لحاظ فیزیکی، اون فضایی است که بهمون می‌ده، اون فضایی که می‌تونیم با یک هزینه اندکی برای شروع اون فضا را در اختیار بگیریم و تیم را تشکیل بدیم و بتونیم تو این فضا اقدامات عملی را انجام بدیم." (۲)
فضای دفتری	"اولین خدماتی که داریم و حمایتی که داریم استقرار است، یعنی به محض پذیرش شرکت، ما آن را در فضای پارک استقرار می‌دهیم و این استقرار در قالب دفترهایی است که با هزینه پایین‌تر در اختیار شرکت می‌گذاریم، یعنی هر شرکت اینجا دفتری را بر اساس نوع کار و فضایی که موجود باشد، دریافت می‌کند." (۱) "فضای اداری و فضای کارگاهی با آب و برق و گاز رایگان در اختیار شرکت‌ها است." (۱)
فضای کارگاهی و آزمایشگاهی	"در سطح اولیه که بتونی زنده بمونی فضایی مثل مرکز رشد به شما یک بستر اولیه با هزینه کم می‌دهد. امکاناتی که این بستر به شما می‌دهد دقیقاً به اندازه دو سال کار کردن خارج از اینجاست برای کسانی که بخواهند شکل و شمایل درستی به کارخودشان بدهند." (۲) " استفاده از آزمایشگاه و کارگاه که می‌تواند از استفاده از آزمایشگاه‌های خودمان تا استفاده از کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌های دانشگاه شیراز هم باشد، چون پارک با دانشگاه تفاهم‌نامه دارد." (۱) "یک سری امکانات خوب آزمایش دارد، مثلاً در حوزه کاری ما که سنتز مواد شیمیایی یا فرآیندهای پلیمری است و نیاز به آزمایشگاه داشتیم از این آزمایشگاه‌ها استفاده کنیم. بعضی از دستگاه‌ها گرونن، بعضی تست‌ها گرون هستند، پارک این همکاری را دارد که این دستگاه‌ها را در اختیارتون بگذاره." (۲)
کتابخانه	"قبلاً کتابخانه بود که کتابخانه را جمع کردیم چون استقبالی نمی‌شد و همه کتاب‌ها را به دانشگاه دادیم. در عوض براشون کارت عضویت در کتابخانه رو گرفتیم که بخوان برونند استفاده کنند، می‌تونن برونند کتابخانه‌های بزرگ دانشگاه استفاده کنند." (۱)
سالن اجتماعات و کنفرانس	"اینجا چندین سالن اجتماعات و کنفرانس وجود دارد که امکاناتش هم کامل است و به صورت رایگان در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد. باید قبلش هماهنگ بکنند، رزرو کنند، بعد می‌توانند استفاده کنند." (۱) " فضای همایش و جلسات و سالن اجتماعات هم وجود دارد." (۲)
سالن غذاخوری	" سالن غذاخوری وجود داره" (۱) " امکانات مناسبی دارد به نسبت، به طور مثال رستورانی که وجود دارد، حالا کم و کاستی هم داره‌ها اما من دارم نکات مثبتش را میگم" (۲)

** نقل و قول‌های مدیران پارک با شماره ۱ و نقل و قول مدیران شرکت‌ها با شماره ۲ مشخص شده است.

فعالیت هستند. همچنین، هزینه ناچیزی نیز بابت آب، برق و گاز و نگهداری از آن‌ها اخذ می‌شود. نکته دیگر در خصوص اجاره بها این است که این نرخ، سال به سال بر اساس متراژی که در اختیار شرکت‌ها قرار گرفته و بر اساس مدت زمانی که از استقرار آن‌ها در پارک می‌گذرد، افزایش می‌یابد.

معافیت‌های بیمه و مالیاتی نیز شامل حال شرکت‌های ایده‌محور مستقر در مراکز رشد پارک علم و فناوری می‌شود. عدم الزام به پرداخت مالیات، آن هم در شروع یک کسب‌وکار، صاحبان آن شرکت را بسیار جلو انداخته که نقطه‌ای بسیار مثبت برای شرکت‌های مستقر در پارک در قیاس با شرکت‌هایی است که به طور مستقل، خارج از پارک مشغول به

جدول ۲- برخی نظرات پاسخگویان درباره انواع تسهیلات مالی

تسهیلات مالی	برخی نظرات
وام‌ها	<p>"وام هم به شرکت‌ها تعلق می‌گیرد که یک وام اولیه است، بعد وام ایده‌محور و وام تجاری‌سازی"^(۱)</p> <p>"مثلاً وامی که داده می‌شود با شرایط آسان‌تر داده می‌شود. با کارمزد کمتر و فرصت تنفس برای بازپرداخت."^(۱)</p> <p>"در رابطه با مسائل مالی ما وام ایده‌محوری داریم که مبلغ مشخصی هست که طی سه تا چهار قسط پرداخت می‌شه و اون هم بر اساس پیشرفت فیزیکی کار و بر اساس آن چیزی که در آیین‌نامه داخلی هست به شرکت‌ها پرداخت می‌شود."^(۱)</p> <p>"اوایل که آمدیم یک وام بدون بهره که در حد تجهیزات بود"^(۲)</p> <p>"یک وام ایده محور هم بود که باید از طرح دفاع می‌کردیم، بعد این وام تعلق می‌گرفت."^(۲)</p> <p>"یک بحث، بحث وام که از نظر شرایط عالی، پرداخت وام و این‌ها عالیه حتی می‌گویند چون دولتی تاخیرشم اشکال ندارد"^(۲)</p>
معافیت‌ها	<p>"معافیت مالیاتی یکی از بزرگ‌ترین مزایایی هست که شرکت‌ها خیلی علاقه‌مند هستند که استفاده کنند، که از صفر تا صد در صد بستگی به استقرار شرکت و فعالیتش در پارک دارد و به شرکت داده می‌شود."^(۱)</p> <p>"معافیت مالیاتی صفر تا صد در صد برای شرکت‌های مستقر که ایده فناورانه دارند، وجود دارد. شرکت‌های بزرگ هم می‌توانند قسمت R&D خود را وارد پارک کنند، وقتی که ایده فناورانه داشته باشند"^(۱)</p> <p>"مالیات هم یک تخفیف‌هایی تعلق می‌گیرد. یعنی یک قانونی وجود داره که اگر یک شرکتی در پارک باشه، کارش اینجا باشه و تعامل با شرکت‌های پارکی داشته باشد، این شرکت به دارایی معرفی میشه و مقداری از درصد مالیاتی که باید پرداخت بشه، کسر می‌شود."^(۲)</p> <p>بابت اجاره یک رقم محدودی گرفته می‌شود که البته سال به سال اضافه شده و هرچه زمان بیشتری از اقامت شرکت می‌گذرد، مبلغ اضافه می‌شود."^(۱)</p>
هزینه‌ها (اجاره‌بها، آب، برق و گاز)	<p>"پارک چیزی به اسم رهن گرفتن نداره، فقط فضای اداری که در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیره یک اجاره جزئی از آن‌ها می‌گیرد، که بر اساس متراف فضاشون هست"^(۱)</p> <p>"شما اینجا یک اجاره مختصر می‌دهید که هزینه آب و برق و گاز هم نمی‌دید،"^(۲)</p> <p>"تنها مزایاش می‌شه اجاره و اینکه پول آب و برق و گاز را نمی‌گیرن و این شاید تنها نکته‌اش باشه."^(۲)</p> <p>"خدماتی که در اختیار ما گذاشته و سرمایش، گرمایش، آب، برق، گاز و همه با خودشون و تعمیرات شبکه با خودشون و مثل بیرون نیست که ما باید خودمون هزینه بدیم."^(۲)</p>

** نقل و قول‌های مدیران پارک با شماره ۱ و نقل و قول مدیران شرکت‌ها با شماره ۲ مشخص شده است.

می‌شود که فرصت بسیار خوبی برای ارتقای سطح معلومات و مهارت‌های کارآفرینان جوان ایجاد می‌نماید. شرکت در این دوره‌ها بعضاً رایگان بوده یا هزینه ثبت‌نام بسیار ناچیز است. این نوع خدمات آموزشی یا به صورت مستقیم توسط پارک انجام شده یا به سایر نهادها، برون‌سپاری شده و توسط شرکت‌های آموزشی انجام می‌گیرد. این خدمات به توانمندسازی اعضای شرکت‌ها در زمینه موضوعات مختلفی که یک شرکت باید با آن‌ها آشنا باشد (مثل قوانین بیمه، مالیات، چگونگی ثبت شرکت، قراردادهای بازاریابی، مدیریت و غیره) کمک می‌کند.

خدمات آموزشی: یکی دیگر از خدماتی که در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیرد، خدمات آموزشی است. برخی از خدمات آموزشی (جدول ۳) به صورت الزامی بوده، اما بعضی نیز به صورت داوطلبانه و اختیاری است. به عبارت دیگر، شرکت‌ها پس از پذیرش اولیه و در بدو ورود خود، ملزم هستند که در تعدادی دوره‌های آموزشی شرکت نمایند و شرط لازم برای تبدیل وضعیت‌شان از پیش‌رشد به رشد و امکان استقرار بیشتر، اخذ گواهی‌های شرکت در دوره‌های آموزشی است. اما بجز دوره‌های اجباری، فراخوان‌های آموزشی بسیار متنوعی توسط مؤسسات خصوصی مختلف، دانشگاه‌ها و سایر مراکز آموزشی نیز اعلام

جدول ۳- برخی نظرات پاسخگویان در مورد خدمات آموزشی

آموزش	برخی نظرات
	<p>" مسئله آموزش که گفتم، سه دوره الزامی است که جزو شرایط تبدیل وضعیت شون هست، که اگر فردی یکی از این دوره‌ها را نگذرونده باشد یا باید تسویه حساب کند یا به مهلتی بگیرد تا بتواند اون دوره را بگذراند و گواهینامه را پیوست کند تا بتواند تبدیل وضعیت کند." (۱)</p> <p>" خدمات آموزشی در زمینه بازاریابی، آموزش آشنایی با مالیات و بیمه، تجاری‌سازی و استراتژی ورود به بازار است که البته قبلاً خودمان آموزش می‌دادیم، الان برون‌سپاری کرده‌ایم به یک شرکتی" (۱)</p> <p>" یکسری دوره‌های آموزشی هست که به صورت روتین شرکت‌ها باید در دوره پیش‌رشد بروند و آنجا شرکت کنند. دوره‌های مربوط به برنامه کسب‌وکار، تیم‌سازی، امور مالی و امور مالیاتی. هر چیزی زیرشاخه این‌ها هست، الزام هست که توی این دوره شرکت کنند." (۱)</p> <p>" آموزش بر اساس گرایش کاری وجود دارد" (۱)</p>
خدمات آموزشی	<p>" در مورد دوره‌ها و آموزش‌ها یکسری دوره‌ها و آموزش‌ها هست. به صورت هفتگی خبرش برای من ارسال می‌شود که اگر بخواهیم می‌توانیم شرکت کنیم. از زمان کرونا آموزش‌ها به صورت آنلاین هست. یکسری دوره‌ها هست که به صورت اجباری است و ما گذروندیم، که از خود قرارداد بستن شروع می‌شه و در مورد بیمه، مالیات و نحوه قرارداد و ارتباط با شرکت‌های خارج از کشور است." (۲)</p> <p>" از طریق پارک، خدمات آموزشی داده شده، اولاً اینکه برای تبدیل دوره پیش‌رشد به رشد نیازمند این است که باید حتماً چندین دوره را اینجا بگذرانید. مرکز آموزش، دوره‌ها را خودش تعیین می‌کند که چه دوره‌هایی مثلاً آشنایی با الزامات سازمان دارایی یا بازاریابی و فروش، قوانین بیمه و ...؛ انواع آموزش‌ها را به صورت دوره‌ای خودشان می‌گذارند و بستگی داره زمانی که من در دوره پیش‌رشد هستم، واحد آموزش چه آموزش‌هایی را در برنامه تقویم آموزشش گذاشته است و اینکه من چه دوره‌هایی را شرکت کنم بستگی به واحد آموزش دارد و اینکه معمولاً اکثر آموزش‌هایی که می‌گذارند را وقتی بخوای از دوره پیش‌رشد به دوره رشد بری، می‌پذیرند و جزء سوابق می‌شود." (۲)</p> <p>" یکی از کارهایی که پارک‌های علم و فناوری انجام می‌دهند و خیلی کار خوبی هستش بحث آموزش است. اصلاً ما یک بخشی را در پارک داریم که آموزش هستش و از اساتید مختلفی استفاده می‌کنند. در واقع اول یک شرکت را مشخص می‌کنند و تعیین می‌شود که چه آموزش‌هایی را باید توی طول فعالیتش ببیند. مثلاً بحث اظهارنامه‌های مالیاتی، بحث بیمه، بحث فروش و مدیریت فروش، حتی نگارش نامه، موردهایی بوده که من دیدم. سایر دوره‌ها که برگزار شده، مدیریت کسب‌وکار، فن بیان، بیمه و این‌ها که در سال چند بار از این دوره‌ها برگزار می‌شه."</p>

** نقل قول‌های مدیران پارک با شماره ۱ و نقل قول مدیران شرکت‌ها با شماره ۲ مشخص شده است.

<p>ارائه می‌گردد.</p> <p>اینترنت و خطوط تلفن: از دیگر امکاناتی که در مراکز رشد در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیرد، خط تلفن و اینترنت رایگان است (جدول ۵). استفاده از اینترنت تا سقف مشخص ماهیانه، به صورت رایگان است. در صورت نیاز و تقاضای شرکت‌ها به پهنای باند بیشتر، این امر با پرداخت هزینه‌ای که از تعرفه‌های خارج از پارک ارزان‌تر است، در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیرد.</p>	<p>خدمات مشاوره‌ای: از دیگر خدماتی که توسط مراکز رشد در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیرد، انواع خدمات مشاوره‌ای است. این خدمات مشاوره‌ای (جدول ۴) توسط کارشناسان پارک و در زمینه‌های گوناگون به مخاطبین ارائه می‌شود. در زمینه حقوقی، کارشناس حقوقی در پارک هستند که مدیران و سایر اعضای شرکت‌ها می‌توانند با او مشورت کنند. در موارد دیگری مانند بازاریابی، ثبت لوگو، برندسازی و سایر امور نیز خدمات مشاوره‌ای به شرکت‌های مراکز رشد</p>
---	---

جدول ۴- برخی نظرات پاسخگویان در مورد خدمات مشاوره‌ای

مشاوره	برخی نظرات
	"اگر مشاور بخواهند، مشاوره و راهنمایی هم هست و مشاور حقوقی داریم که راهنمایی کند که به چه نوعی و چگونه ثبت کنند." (۱)
	"هر کسی تو هر حیطه که هست به عنوان یک مشاور در کنار شرکت قرار می‌گیرد و به او کمک می‌کنه که مراحل بره جلو" (۱)
خدمات مشاوره‌ای	"ما یکسری شرکت‌های خدماتی هم داریم که در واقع به شرکت‌ها در کل ثبت آن‌ها و مسائل حقوقی و مالیاتی و آن‌ها مشاوره می‌دهند و هدف از جذب این شرکت‌ها هم کمک به شرکت‌های دیگر بوده" (۱) "مشاور مالی داریم که اگر شرکت مشکل مالی دارد در نحوه مدیریت مالی، می‌تواند کمک بگیرد." (۱) "واحد ثبت پتنت هم داریم، یعنی اگر شرکتی بخواهد اختراعش را چه داخل چه خارج کشور ثبت کند، بچه‌های واحد ثبت پتنت هستند و کمک می‌کنند." (۱) "قسمت حقوقی مشاور داریم، مثلاً مشکل حقوقی توی بستن قراردادها داریم. هستش کسی که چند روز در هفته بیاد و پاسخ بده این سؤالات را. حالا تو این بحث مشاوره‌ای هم الان بهتر از قبل شده." (۲) "مشاوره بازاریابی فروش هست یا در زمینه بحث دانش‌بنیانی هم بوده" (۲)

** نقل و قول‌های مدیران پارک با شماره ۱ و نقل و قول مدیران شرکت‌ها با شماره ۲ مشخص شده است.

که با توجه به جایگاه پارک در شهرک آرین که دور از مرکز شهر است، کمک شایانی به پرسنل شرکت‌ها است (جدول ۵).

جلب اعتبار اجتماعی: استقرار در پارک و مراکز، به عنوان یک مرکز فناوری و نوآوری به شرکت‌ها اعتبار می‌بخشد (جدول ۶). این اعتبار به آن‌ها کمک می‌کند که در رقابت با شرکت‌های بزرگ که امکانات زیادی دارند، حرفی برای گفتن داشته باشند و بتوانند وارد بازار شوند. به عبارت دیگر، آنچه برای شرکت‌های ناشناخته در شروع تأسیس، دارای اهمیت است، شهرت و شناخت توسط مشتریان است. در صورتی که این شناخته شدن، در لوای برند معتبری مانند پارک علم و فناوری نیز باشد، وجهه اجتماعی بهتری برای شرکت‌ها خواهد بود. در واقع، صاحبان کسب و کارهای جدید، کارآفرینان خوش‌فکر با ایده‌های خلاقانه‌ای هستند که پس از چند سال، قطعاً می‌توانند جای خود را در بازار پیدا کرده و مشتری پیدا کنند، اما این قضیه هر چه زودتر و در سال‌های ابتدای شروع به کار اتفاق بیفتد، افراد را پیش انداخته،

کتابچه راهنما: از دیگر ابتکارات و حمایت‌هایی که مراکز رشد برای معرفی شرکت‌ها انجام می‌دهند، انتشار و توزیع دفترچه راهنما است (جدول ۵). در این دفترچه، به معرفی شرکت‌ها پرداخته شده و این کتابچه‌ها همچنین به منظور آشنایی بیشتر با شرکت‌ها در اختیار سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف نیز قرار می‌گیرد و به نوعی معرفی و تبلیغ کار، محصولات و خدمات شرکت‌هاست. هرچند که در چند سال اخیر به خاطر شرایط اقتصادی و پاندمی کرونا این معرفی و تبلیغ به صورت الکترونیکی و از طریق وبسایت پارک انجام می‌گیرد.

نمایشگاه‌ها: از دیگر مزایای شرکت‌های پارک علم و فناوری، امکان برگزاری نمایشگاه‌ها با نام پارک علم و فناوری یا به صورت جداگانه و دریافت کمک‌هزینه‌ی شرکت در نمایشگاه است. این موضوع برای بیشتر شناخته شدن شرکت‌های نوپا و کمک به شبکه‌سازی بهتر نیز مؤثر است (جدول ۵).

ایاب و ذهاب: پارک برای رفاه پرسنل خود و اعضای شرکت‌ها دارای وسیله ایاب و ذهاب رایگان نیز است

علاوه بر کسب شهرت، اعتماد و اعتبار اجتماعی، ارمغان خواهد داشت. خلق ثروت و سودآوری بیشتری نیز برای آنان به

جدول ۵- برخی نظرات پاسخگویان در مورد سایر امکانات و خدمات مراکز رشد

سایر خدمات	برخی نظرات
اینترنت و خطوط تلفن	"از دیگر خدمات که هست اینترنت که تا یک مقدار پهنایی رایگان است اما اگر شرکتی به پهنای باند بیشتری نیاز داشته باشد برای اینکه حق بقیه ضایع نشود با پرداخت هزینه خواهد بود" (۱) "خدمات اینترنتی داره ولی ضعیف است" (۲) "اینترنت، اما اگر بخواهیم از پهنای باند بیشتری استفاده کنیم باید هزینه کنیم." (۲)
کتابچه راهنما	"ما هر ساله کتابچه تهیه می‌کنیم از توانمندی شرکت‌ها، کارهایی که انجام می‌دهند و شماره تماس‌شون و رایگان براشون پخش می‌کنیم تو کل ایران یعنی مثلاً یک جا شاید نداند همچین شرکتی وجود دارد، ما این تبلیغ را براشون می‌کنیم که در واقع از آن طرف با آن‌ها تماس بگیرند، هر شرکتی معرفی شده و پارک این رو خودش چاپ می‌کنه" (۱)
نمایشگاه‌ها	"برگزاری نمایشگاه و حمایت در چارچوب اختیارات" (۱) "نمایشگاه‌های مختلف هم هست که پارک غرفه می‌گیره و می‌تواند در آن شرکت کنند و پارک حمایت می‌کند" (۱) "معرفی به نمایشگاه‌ها که می‌تواند مستقل باشد یا زیر نظر غرفه پارک باشد" (۲) "نمایشگاه‌ها را یکسری‌ها را خودشان برگزار می‌کنند یعنی خود پارک، غرفه دارد معمولاً و حمایت قشنگی هم می‌شود. خداییش اونجا، توی غرفه خود پارک هم هست یعنی زیر نظر پارک هستیم، اون‌ها خوبه" (۲)
ایاب و ذهاب	"سرویس رایگان که پرسنل شرکت بتوانند با سرویس اداری رفت و آمد کنند." (۱) "سرویس ایاب و ذهاب رایگان اما محدود و در ساعت کاری اداری برای کارکنان طراحی شده." (۲) "آها سرویس، سرویس که هست برای دخترا خوب و جذابه، اینم هست واقعیتش و آپشن خوبی" (۲)

** نقل قول‌های مدیران پارک با شماره ۱ و نقل قول مدیران شرکت‌ها با شماره ۲ مشخص شده است.

جدول ۶- برخی نظرات پاسخگویان در مورد جلب اعتبار اجتماعی

جلب اعتبار اجتماعی	برخی نظرات
	"بعضی از شرکت‌ها فقط از اسم پارک استفاده می‌کنند. یعنی می‌آیند و می‌گویند که می‌خواهند در پارک باشند به خاطر اسمش و وام هم نمی‌خوایم چرا که ما به آن‌ها مجوز فناوری می‌دهیم. این مجوز فناوری در واقع برای ایشان یک سرتیفیکیت است" (۱) "بزرگ‌ترین مزیتی که داره مرکز رشد و به طور کلی پارک علم و فناوری، استفاده از برند پارک است. اسم پارک، پشت یک شرکت قرار بگیره یعنی به نهاد علمی که زیرشاخه وزارت علوم هست. به کار یک هسته یا شرکت، اعتبار معنوی می‌ده." (۱) "الان تو پارک هستم بابت اجاره نیست، بابت اعتباری که به ما می‌ده" (۲) "حضور در پارک یک اعتباری دارد. شاید پنج سال پیش دانش‌بنیانی یا حالا بحث‌های دیگه زیاد شناخته شده نبود یا هیجانی نبود، اما شاید یک مدتی ۳-۴ ساله که از خود مسئولین بلندپایه کشور تا تلویزیون دائم در مورد شرکت‌های دانش‌بنیان و پارک علم و فناوری صحبت می‌کنند و دید مثبت خوبی شده" (۲) "فکر می‌کنم بزرگ‌ترین مزایای پارک، برند پارک هست چرا که وقتی ما اینجا بودیم خیلی راحت پروانه گرفتیم از صنعت و معدن و فکر می‌کنم حضور در اینجا روند گرفتن این پروانه را برای ما آسان‌تر کرد." (۲) "افرادی که تجربه بیشتری دارند و سال‌هاست که توی بازار هستند وقتی با یک شرکت جدید و جوان آشنا می‌شوند، زیاد رو اون حساب باز نمی‌کنند. می‌گن شاید حالا سه تا جوان از دانشگاه فارغ‌التحصیل شدن، کنار هم یک کاری را راه انداخته‌اند اما ثابت شده که وقتی اسم این هست که تو یک جایی پذیرفته شدی، یک جای معتبر، یک جایی که زیر نظر وزارت علوم است، یک پله تو را جلوتر می‌بره، یک اعتمادسازی می‌شود برای شرکت، این اعتمادسازی بوده که ما را راضی نگه داشته، در واقع می‌شه گفت که این برامون اولویت بوده، این اعتمادی که مشتری بازار نسبت به ما داشته باشه" (۲)

** نقل و قول‌های مدیران پارک با شماره ۱ و نقل و قول مدیران شرکت‌ها با شماره ۲ مشخص شده است.

مختلف است، حفاظت نماید. موضوعی که برای شرکت‌های مستقر در مراکز رشد پارک، به راحتی حل شده است. مزیت دیگر استقرار در مراکز رشد پارک علم و فناوری، ایجاد اشتغال و کارآفرینی است. تعدادی جوان دانش‌آموخته دانشگاهی، در کنار هم می‌توانند به کار پرداخته و ایده‌های علمی خود را از مرحله بالقوه به حالت بالفعل درآورند و با نوآوری به کارآفرینی، افزایش اشتغال و توسعه جامعه کمک کنند.

امنیت، اشتغال و کارآفرینی، معرفی‌نامه و حمایت: از دیگر مزایای پارک امنیت موجود در این مکان است (جدول ۷). مکانی که شرکت‌ها با آرامش خاطر، دفتر، وسایل، تجهیزات و امکانات خود را رها کرده و آنجا را با خیال راحت و امنیت خاطر ترک می‌کنند. این امر، مقوله‌ای بسیار حساس و مهم است که برای یک شرکت تجاری فعال در فضایی خارج از پارک، شاید بزرگ‌ترین دغدغه محسوب شود که چگونه از تجهیزات و سرمایه اولیه خود که حاصل از وام‌های

جدول ۷- برخی نظرات پاسخگویان در مورد امنیت، اشتغال و کارآفرینی، معرفی‌نامه و حمایت

مزایا	برخی نظرات
امنیت	"خیلی حراست خوبی داره اینجا یعنی در واقع از نظر امنیت، واقعاً ما راضی هستیم" (۲) "ما توی آزمایشگاه چند صد میلیون تجهیزات داریم. خوب همین سکوریتی و همین امنیتی که توی پارک هستش مهمه، ما در را که می‌بندیم و از اینجا می‌ریم، خیالمون راحته، نه کسی نزدیک دستگامون می‌شه، نه کسی وارد محیط کارمون می‌شه" (۲) "اطمینان خاطر از جایی که دارم کار می‌کنم به‌عنوان دفتر کار و کارگاهی که دارم، وقتی بیرون از اینجا کار می‌کنم دل‌نگرانی‌هایی که وجود داره، از بابت دزدی، از بابت خرابی و هزارتا مشکلی که بیرون از اینجا است. اما اینجا نه، دل‌نگرانی نداره، اینجا یک مجتمع است که یک نگرانی وجود داره و اینکه بازدید داره، این اطمینان‌خاطر برای من خیلی ارزشمند است." (۲)
اشتغال و کارآفرینی	"رسالت پارک، ایجاد اشتغال نیست، ولی این را هم در کنارش انجام می‌دهد. الان خیلی از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی میان تو همین شرکت‌ها مستقر می‌شوند." (۱) "فناوری‌هایی که ایجاد می‌شود، اشتغال، کارآموزی، ایجاد ثروت از ثمرات پارک‌هاست، اگر که همه کمک کنند" (۱)
معرفی‌نامه	"در عین حال یک سری معرفی‌نامه‌ها برای جاهای مختلف اگر بخوان کد کارگاهی بگیرند یا هر چیز دیگری، کارها رو براشون انجام می‌دیم و معرفی‌نامه می‌دهیم" (۱) "معرفی به ارگان‌های مختلف" (۲)
حمایت	مزایای پارک برای شرکت‌ها همان حمایت‌هایی هست که از شرکت‌ها انجام می‌شه" (۱) "تمام امکاناتی که در اختیار شرکت‌ها می‌گذاریم نوعی حمایت است که از آن‌ها انجام می‌دهیم." (۱) "شرکت‌ها میان اینجا حرف‌هاشون را می‌زنن و اینجا حرف‌شان شنیده می‌شود، این به نوعی حمایت است." (۱)

** نقل و قول‌های مدیران پارک با شماره ۱ و نقل و قول مدیران شرکت‌ها با شماره ۲ مشخص شده است.

و ویژه‌ای توسط مسئولین، مدیران و سیاست‌گذاران عالی‌رتبه‌ای که به پارک رفت‌وآمد دارند، برخوردار می‌گردند (جدول ۷).

تعامل و هم‌افزایی: از مزایای مهم استقرار در مراکز رشد پارک، ایجاد تعامل و هم‌افزایی است (جدول ۸). در برقراری این تعامل و هم‌افزایی، شرکت‌ها می‌توانند با سایر شرکت‌های داخل پارک و یا سایر پارک‌ها ارتباط داشته و از محصولات تولیدی دیگر شرکت‌ها به عنوان ماده خام خود استفاده نمایند. همچنین، از ایده‌ها و نظرات دیگران در پیشرفت کار خود استفاده

از دیگر مزایای مراکز رشد در پارک علم و فناوری برای شرکت‌ها، معرفی‌نامه‌هایی است که در صورت نیاز به این شرکت‌ها داده می‌شود تا مراجعه و همکاری اعضاء با ارگان‌ها و سازمان‌هایی که دارای تفاهم‌نامه با پارک هستند، راحت‌تر و سریع‌تر انجام پذیرد. چنین معرفی‌نامه‌هایی در صورت نیاز و به درخواست شرکت مذکور برای هر واحدی که مدنظر باشد، صادر می‌گردد. از دیگر مزایای استقرار در پارک این است که شرکت‌های تازه‌تأسیس و مؤسسات مستقر در مراکز رشد پارک، از حمایت‌های همه‌جانبه

کرده یا از تجربیات دیگران در انجام برخی امور اداری و اخذ مجوزها و غیره راهنمایی بگیرند. از سوی دیگر، این امر می‌تواند باعث تقویت روحیه و انگیزه در شرکت‌های نوپا گردد، چرا که آن‌ها می‌توانند با

مشاهده موفقیت و یا حتی عدم موفقیت شرکت‌ها و استفاده از تجارب آن‌ها، درس‌های زیادی آموخته و در پیشرفت و رشد خود استفاده کنند.

جدول ۸- برخی نظرات پاسخگویان در مورد تعامل و هم‌افزایی

مزیای	برخی نظرات
تعامل و هم‌افزایی	"یکی از مزایای بزرگ بودن پارک، هم‌افزایی شرکت‌ها با هم دیگر هست" (۱) "فعالیت به عنوان یک عضو از شرکت خیلی می‌تونه تأثیر مثبتی داشته باشه به توجه به هم‌افزایی شرکت‌ها و ارتباط شرکت‌ها با هم دیگه، چون خیلی از شرکت‌هایی که اینجا هستند، خیلی اتفاق افتاده که فردی که توی شرکتی کار کرده و تجربه پیدا کرده خودش اومده یک شرکت جدید تأسیس کرده. با این هم‌افزایی و ارتباطات، خیلی از مشکلات حل شده، راه‌هایی که بقیه رفتن و راهنما شدن برای بقیه، باعث تسهیل در کار دیگران شده است." (۱) "حسنش که خیلی خوب است یک زیست‌بوم فناوری ایجاد شده یعنی صنایعی که اینجا هستند، خودشان کمک‌کننده همدیگرنند، تکمیل‌کننده هم هستند، یعنی اگر شرکت من یک قطعه لازم داره، ممکنه شرکت بغل‌دستی من تولید کند. سینرژی که وجود دارد، شرکت‌ها به هم کمک می‌کنند، مثلاً اگر مشکلی باشه، در گروه واتس‌آپی که هستند، بیان می‌کنند یا در مرکز بیان می‌کنند و راهنمایی می‌گیرند و مشکل‌شان حل می‌شود. خیلی این سینرژی و هم‌افزایی باعث حل مشکل می‌شود." (۲) "هم‌افزایی و کنار هم بودن شرکت‌ها می‌تواند به هم کمک کند" (۲)

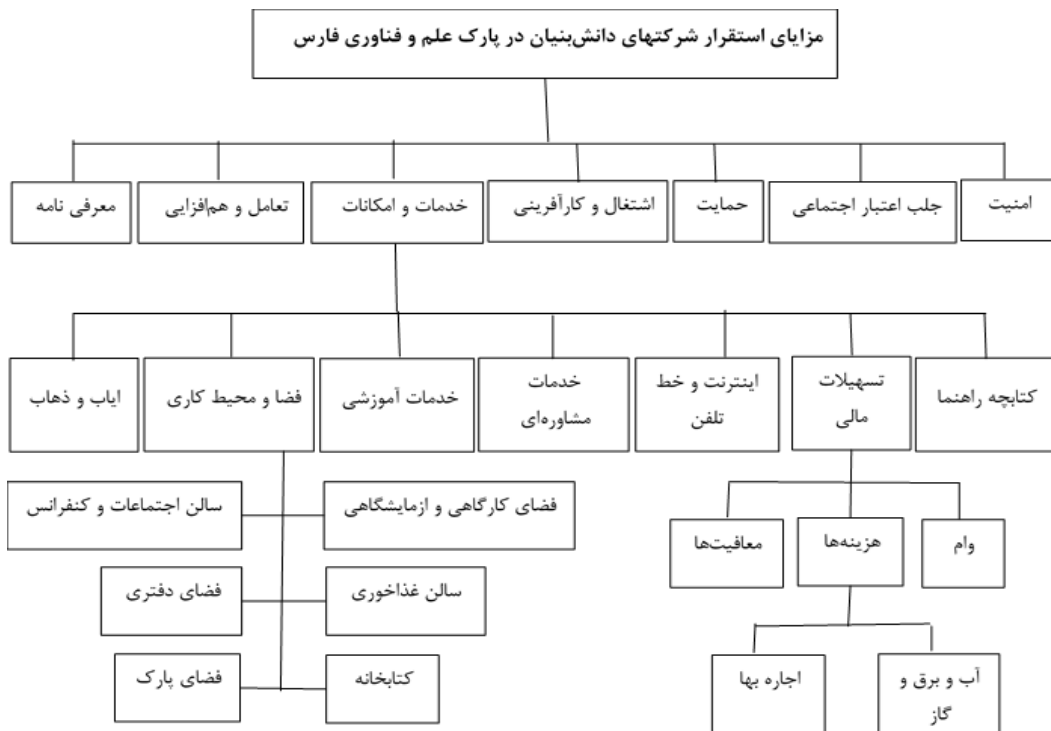
** نقل و قول‌های مدیران پارک با شماره ۱ و نقل و قول مدیران شرکت‌ها با شماره ۲ مشخص شده است.

معافیت‌های مالیاتی و کاهش هزینه‌های اجاره‌بها و قبوض مصرفی آب و برق است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، در پژوهش حاضر نظرات دو گروه از مدیران و مسئولان پارک علم و فناوری و همچنین مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان، در زمینه مزایای استقرار شرکت‌ها در مراکز رشد، مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. در این قسمت، به‌منظور مقایسه بهتر دیدگاه‌های گروه‌های مصاحبه‌شونده، مجموعه کدهای مستخرج از پاسخ‌های هر گروه از مدیران به‌طور مجزا در قالب شکل‌های گرافیکی ترسیم شده است. شکل‌های حاصل از Map Max به نمایش گرافیکی کدها پرداخته است. دسته‌بندی نظرات مدیران پارک به عنوان گروه اول در شکل ۲ و دیدگاه مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان در شکل ۳، نشان داده شده است. کدهایی که با تکرار بیشتری توسط مصاحبه‌شوندگان بیان شده با خطوط ضخیم‌تری نسبت به سایر کدها، مشخص گردیده است. طبق شکل ۲، به ترتیب کدهای وام، آموزش، تعامل و هم‌افزایی، فضای کارگاه و آزمایشگاه و

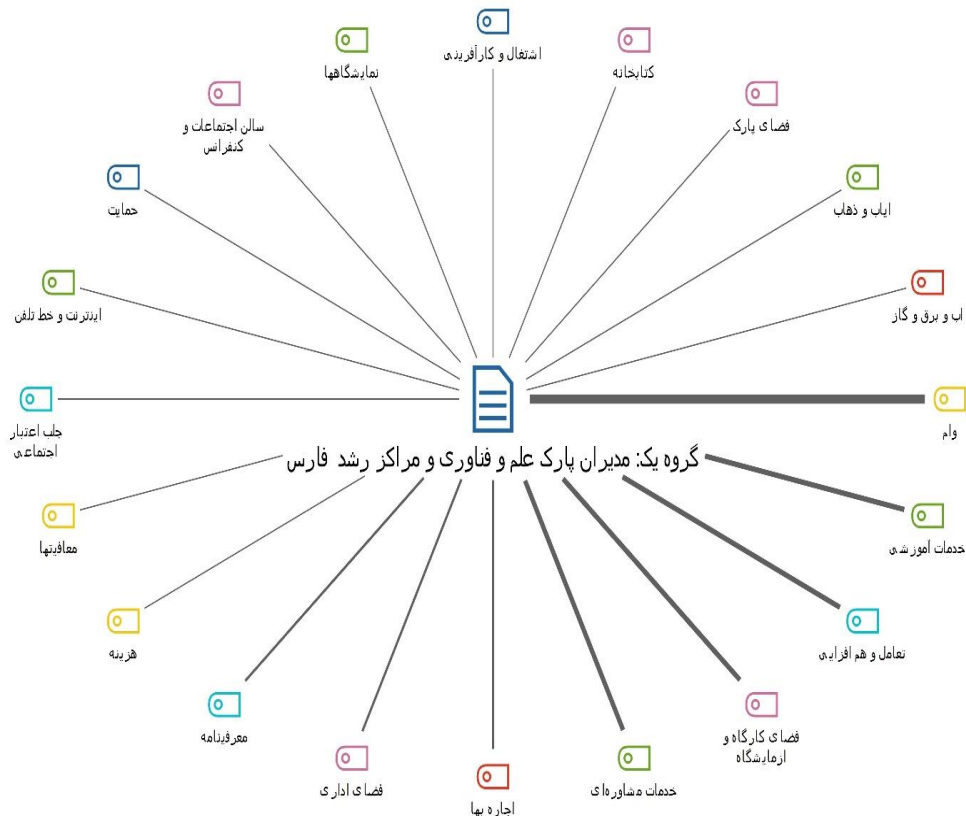
به‌منظور ایجاد درک بهتر از کلیت مفاهیم استخراج شده از مصاحبه‌ها به‌عنوان مزایای استقرار شرکت‌های دانش‌بنیان در پارک علم و فناوری، دیاگرام سلسله‌مراتبی کدها، مفاهیم و مقوله‌ها در قالب شکل ۱ ترسیم شده است. طبق یافته‌ها، انواع خدمات و امکانات در کنار حمایت، امنیت، جلب اعتبار، اشتغال و کارآفرینی، تعامل و هم‌افزایی و معرفی‌نامه از جمله مزایایی بودند که در شاخه اول نمودار مطرح شده‌اند. پس از آن در شاخه‌های فرعی‌تر، انواع خدمات و امکانات شامل فضا و محیط کاری، خدمات مالی، مشاوره، آموزش، ایاب و ذهاب و اینترنت و خط تلفن و غیره قرار گرفته‌اند که از امکانات و خدماتی هستند که شرکت‌ها به واسطه استقرارشان در مراکز رشد پارک‌های علم و فناوری از آن بهره‌مند می‌شوند. طبق شکل ۱، در شاخه‌های ریزتر نمودار سلسله‌مراتبی، انواع فضاهای کاری شامل فضاهای کارگاهی و آزمایشگاهی، سالن اجتماعات، فضای دفتری و غیره نشان داده شده است. همچنین، منظور از انواع خدمات مالی نیز وام‌ها، برخورداری از

تحلیل اکتشافی مزایای استقرار شرکت‌های دانش‌بنیان... / سوزان زندادز و همکاران

مشاوره نسبت به دیگر کدها با خطوط پررنگ‌تری نشان داده شده است که بیانگر تأکید و تمرکز بیشتر گروه مدیران پارک نسبت به این مزایا است.

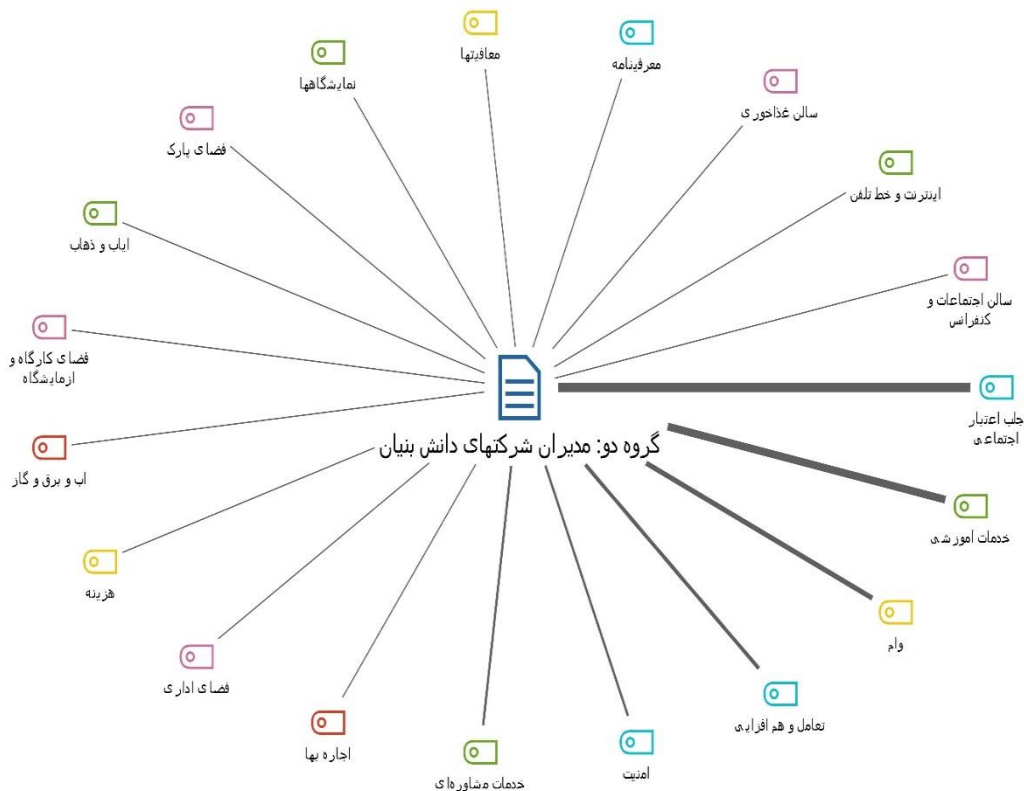
شکل ۱- نمودار سلسله‌مراتبی مزایای استقرار شرکت‌های دانش‌بنیان در پارک علم و فناوری از دیدگاه مدیران پارک و شرکت‌ها

شکل ۲- نمایش گرافیکی کدهای مربوط به مزایای استقرار در مراکز رشد پارک از نظر مدیران پارک علم و فناوری و مراکز رشد

مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان نسبت به کدهای دیگر از درجه اهمیت بیشتری برخوردار بوده و به دفعات بیشتری تکرار شده‌اند، به گونه‌ای که خطوط متصل به کدهای مذکور، در شکل خروجی نرم‌افزار به صورت تیره‌تر ترسیم شده است.

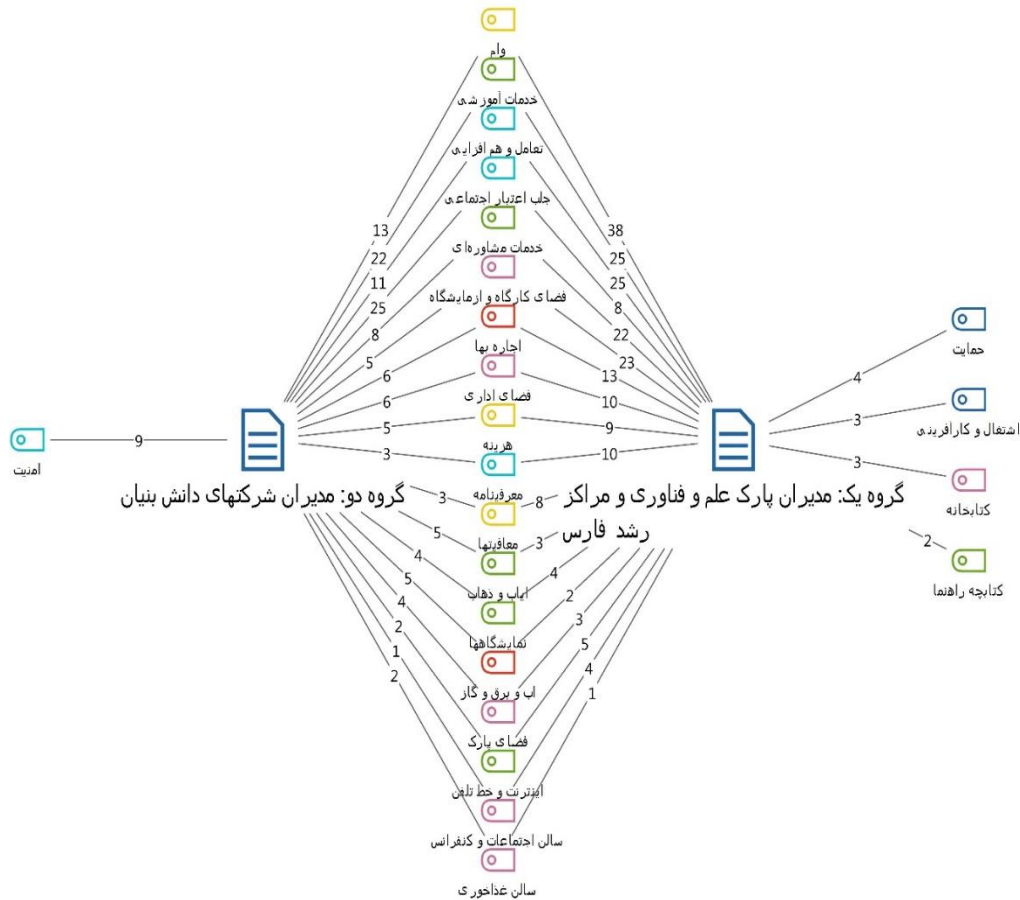
در شکل ۳، کدهای حاصل از مصاحبه با گروه دوم (مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان) در مورد مزایای استقرار در پارک آمده است. همان‌طور که قابل مشاهده است، به ترتیب کدهای اعتبار، آموزش، وام، تعامل و هم‌افزایی، امنیت و مشاوره از نظر گروه

شکل ۳- نمایش گرافیکی کدهای مربوط به مزایای استقرار در مراکز رشد پارک از نظر مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان

راست شکل قرار گرفته، تنها توسط مدیران پارک مطرح شده و منعکس‌کننده دیدگاه مدیران پارک است. در نهایت دسته سوم نیز کدهایی است که در سمت چپ شکل واقع شده و فقط توسط مدیران شرکت‌ها عنوان شده است. اعدادی که بر خطوط متصل‌کننده کدها نوشته شده است، نتایج حاصل از تحلیل شمارش بوده و معرف تعداد دفعاتی است که پاسخگویان، مفاهیم مورد نظر را در سخنان خود تکرار کرده‌اند.

پس از بررسی مجزای نظرات دو گروه، به منظور ایجاد تصویری جامع که امکان مقایسه بهتر گروه‌ها را فراهم سازد، نظرات دو گروه مدیران در قالب یک شکل ترکیبی به صورت توأمان، ترسیم گردید. بدین ترتیب، تشابهات و تفاوت در دیدگاه‌های دو گروه مصاحبه‌شونده به خوبی قابل درک خواهد بود. طبق شکل ۴، کدها به سه دسته تقسیم می‌شوند. دسته اول که در قسمت میانی شکل، قابل مشاهده هستند مربوط به کدهای مشترکی است که توسط هر دو گروه بیان شده است. دسته دوم کدهایی هستند که در سمت

شکل ۴- تحلیل قیاسی کدهای به‌دست آمده از دو گروه مصاحبه‌شونده

پاسخگویان نیز این امر مهم را تأیید می‌کند که مدیران و اعضای شرکت‌ها، امنیتی که در قالب استقرارشان در فضای پارک کسب کرده‌اند را به خوبی درک کرده، در حالی که این موضوع از دید گروه اول (مدیران پارک) غافل مانده و ذهن مدیران پارک بیشتر معطوف به مزایای دیگری همچون حمایت، کتابخانه، کتابچه راهنما و اشتغال و کارآفرینی است که برعکس توسط مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان اصلاً مورد اشاره قرار نگرفته‌اند.

از سوی دیگر علاوه بر کدهای خاص و منحصری که صرفاً توسط هر گروه به طور مجزا بیان شده، اما طبق شکل ۴، مشاهده می‌شود که کدهای بسیاری نیز به‌عنوان مزایای استقرار در پارک، در قسمت میانی شکل به‌طور مشترک توسط هر دو گروه مدیران پارک علم و فناوری و مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان، مطرح

طبق یافته‌های شکل ۴، کد امنیتی تنها توسط مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان ذکر شده و این در حالی است که مسئله امنیتی به‌عنوان یکی از مزایای پارک علم و فناوری توسط مدیران پارک، ذکر نگردیده است. امنیت، یک امر ضروری برای همه صاحبان کسب‌وکار، خصوصاً شرکت‌های نوپا است. در پارک، این امکان فراهم است که پس از اتمام ساعت کاری، اعضای شرکت‌ها، وسایل و ادوات گران‌قیمت خود را بدون دغدغه و ترس از آسیب دیدن یا مورد دستبرد قرار گرفتن، در دفاترشان رها کنند. این در حالی است که در شرکت‌های خارج از پارک، بدین‌گونه نبوده و هزینه بالایی برای حفاظت فیزیکی باید پرداخت، در عین حالی که آن اطمینان و امنیت خاطر کامل مانند آنچه در پارک وجود دارد نیز به هیچ وجه فراهم نمی‌شود. لذا، تحلیل نظر

برای تأمین هزینه‌های مربوط به تحقیق و تولید، نیاز به یک سرمایه اولیه دارد. وام‌های اعطا شده، تحت عناوین مختلف و در زمان‌های مختلف فعالیت شرکت‌ها، چه در ابتدای کار و چه در فرآیند توسعه محصول، سودمند خواهد بود. اما در مقابل در تحلیل شمارش مربوط به گروه مدیران پارک، با توجه به تعداد تکرارها، آنچه برای این گروه، از همه مهم‌تر بوده است، تخصیص وام‌هایی است که به شرکت‌ها اعطاء می‌گردد. در واقع، بنظر می‌رسد که از نظر مسئولین و مدیران پارک، تنها تأمین منابع فیزیکی و حمایت‌های مادی مانند اعطای وام و ارائه آموزش‌های پایه برای شرکت‌های نوپا، کافی بوده و با این اوصاف، رسالت پارک برای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان به اتمام می‌رسد. در حالی که از نظر مدیر و اعضای شرکت‌ها، عوامل دیگری مانند کسب اعتبار، وجهه اجتماعی و شناخته شدن در کنار امنیت در درجه اهمیت حتی بالاتر از منابع مادی، قرار گرفته است.

جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادها

احداث مراکز رشد، راهکاری کاربردی بوده تا با ارائه خدمات و امکاناتی که به شرکت‌های تازه‌تأسیس و نوپیان، به ویژه در مراحل ابتدایی حیات‌شان، اعطا می‌شود، آن‌ها را مورد حمایت قرار داد. در ایران، مراکز رشد بخشی از پارک‌های علم و فناوری هستند. اما مزایای استقرار در پارک برای شرکت‌ها چیست؟ در این تحقیق، مزایایی که حضور شرکت‌ها در مراکز رشد پارک علم و فناوری استان فارس دارد از دید مدیران پارک علم و فناوری، مراکز رشد و مدیران شرکت‌های مستقر در مراکز رشد پارک شناسایی و مورد بررسی قرار گرفت. یکی از مزایای حضور در مراکز رشد پارک خدماتی است که توسط مراکز در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیرد یکی از این خدمات که

شده‌اند. نکته جالب توجه این است که حتی در کدهای مشترک نیز با توجه به اعداد شمارش مربوط به تعداد تکرارهای یک کد یا زیرمجموعه آن، می‌توان شاهد تفاوت‌هایی بین نظرات و اولویت‌بندی دو گروه مصاحبه‌شونده بود. به گونه‌ای که در گروه مدیران پارک، سه مزیت اعطای وام‌ها، برگزاری دوره‌های آموزشی و ایجاد تعامل و هم‌افزایی، سه مورد اول از نظر تکرار و تأکید بیشتر هستند، اما در مقابل با بررسی پاسخ‌های گروه مدیران شرکت‌ها، ملاحظه می‌شود که سه مزیت جلب اعتبار و شهرت اجتماعی، برخورداری از انواع آموزش‌ها و دریافت وام‌ها، کدهای با تکرار بالاتر هستند که توسط گروه دوم، بیشتر مورد تأکید بوده‌اند. مدیران شرکت‌های نوپا در بازار نسبت به رقبای قدیمی خود که مدت زمان بیشتری از فعالیت‌شان می‌گذرد، قرار گرفته و استقرار آن‌ها در پارک به عنوان یک سازمان دولتی حامی ایده‌های جدید، می‌تواند باعث کسب اعتبار برای آن‌ها شود. علاوه بر آن، گواهی فناورانه‌ای که توسط پارک به شرکت‌ها داده می‌شود، در بسیاری مواقع برای شرکت‌ها به عنوان اعتباری برای اخذ مجوزهای لازم در قسمت‌های مختلف حرفه‌ای شان محسوب می‌شود. آنچه پس از اعتبار، برای شرکت‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار بود، انواع آموزش‌هایی است که در دوره استقرار در پارک به آن‌ها ارائه می‌گردد. آموزش‌هایی که جدا از تحصیلات آکادمیک آن‌ها در دانشگاه‌ها است. در واقع، برخی مباحث آموزشی در خصوص ثبت شرکت^۱، بیمه، مالیات، بازاریابی و بازاریابی از مواردی است که به دانش‌آموختگان دانشگاهی در بسیاری از رشته‌ها در زمان تحصیل، آموزش داده نمی‌شود. مورد بعدی پرتکرار در بین مدیران شرکت‌ها، مسئله وام است. طبیعتاً یک شرکت

۱. گاهی متقاضیان، پس از پذیرفته شدن در پارک، اقدام به ثبت شرکت می‌کنند.

بهره‌مندی شرکت‌های مستقر در پارک از انواع خدمات مشاوره‌ای از دیگر مزایایی است که در مطالعه حاضر به دست آمد. مشاوران امور حقوقی، وکلا و مشاوران مالی، کمک بسیار سودمندی برای شرکت‌ها بوده که شرکت‌های مستقل از مراکز رشد پارک از آن محروم بوده یا مستلزم پرداخت حق مشاوره‌های زیاد هستند. به خصوص برای هر شرکت، در سال‌های اولیه کار، هزینه‌کرد برای دریافت مشاوره، سخت خواهد بود. یافته‌های مطالعه کاشف گنج‌دره در و همکاران (۱۴۰۱) بر اهمیت ارائه انواع خدمات مشاوره‌ای توسط مراکز رشد به شرکت‌های نوپای مستقر در پارک علم و فناوری استان کرمان، به عنوان مزیتی از استقرار در پارک نسبت به شرکت‌هایی که در پارک حضور ندارند، اشاره داشته است. این موضوع توسط Pauwels et al. (2016) نیز به عنوان مزایایی حضور در پارک به عنوان استفاده از خدمات مشاوره‌ای ارائه شده در مراکز رشد نسل جدید مطرح شده است و با یافته‌های تحقیق حاضر، همخوانی دارد.

تقویت شبکه‌سازی اجتماعی، بهبود سطح تعاملات و ارتباطات بین‌فردی از مزایایی بودند که در مطالعات گوناگونی (Bollingtoft, 2012; Bank et al., 2017; Tohidyan Far and Rezaei Moghaddam, 2019; کاشف‌گنج‌دره در و همکاران، ۱۴۰۱) مورد تأکید بوده است و با یافته‌های تحقیق هم‌راستا است. شرکت‌های نوپا و تازه تأسیس در بازار کار ناشناخته هستند، پذیرش و امکان استقرار آن‌ها در مکان معتبری همچون مراکز رشد و با برند پارک علم و فناوری، به اعتبار آن‌ها می‌افزاید و سبب جلب اعتبار در بازار می‌گردد. کسب اعتبار و اعتماد اجتماعی شرکت‌های استارت‌آپی نوپا به ازای استقرار در مراکز رشد پارک علم و فناوری، از مزایای بسیار مهمی است که در مطالعه کاشف گنج‌دره در و همکاران (۱۴۰۱) در مورد

توسط مصاحبه‌شوندگان بر شمرده شد، شامل فضایی است که پارک برای فعالیت در اختیار شرکت‌ها قرار می‌دهد. این موضوع، در مطالعات متعددی (Dee et al., 2011; Bollingtoft, 2012; Bank et al.,) (2017; ثقفی و حدادی، ۱۳۹۷) مورد تأکید قرار گرفته است. از سوی دیگر، ضرورت دسترسی به انواع امکانات و خدمات فیزیکی و اولیه یکی از عواملی است که در راه‌اندازی یک کسب‌وکار کارآفرینانه اهمیت دارد و دسترسی به این موارد به عنوان مزیت در یافته‌های پژوهش Rezaei Moghaddam et al. (2019) نیز مورد اشاره قرار گرفته است که با یافته‌های مطالعه فعلی همخوانی دارد.

مورد بعدی، تسهیلات مالی است که Dee et al. (2011) نیز به اهمیت حمایت مالی-اعتباری در قالب اعطای وام‌های کم‌بهره به صاحبان کسب‌وکار اشاره داشته‌اند. این موضوع هم‌راستا با یافته‌های تحقیق حاضر است. طبق نتایج، خدمات آموزشی از دیگر مزایای استقرار در مراکز رشد پارک‌ها معرفی شد. در واقع، برنامه‌های آموزشی یک مرکز رشد، می‌تواند موضوعات متفاوتی از جمله امور مالی، بازاریابی و مدیریت را شامل شود که شرکت‌ها در طول دوره استقرار خود در مرکز رشد باید این دوره‌ها را بگذرانند. اهمیت این موضوع در مطالعه Pauwels et al. (2016) نیز مطرح گردیده است. نقش و اهمیت آموزش‌های ویژه کارآفرینی و مدیریت کسب‌وکار، چه در قالب دروسی در دانشگاه‌ها و یا در قالب برگزاری دوره‌های آموزشی مکمل در راستای ارتقای سطح مهارت کارآفرینان جوان در بدو ورود به کسب‌وکارهای فناورانه و نوآورانه، از عواملی هست که در یافته‌های مطالعه Tohidyan Far and Rezaei Moghaddam (2019) نیز مطرح گردیده و مؤید یافته‌های پژوهش حاضر است.

مقایسه نظرات دو گروه مصاحبه‌شونده (۱) مدیران و مسئولان پارک علم و فناوری و مراکز رشد و (۲) مدیران شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در پارک علم و فناوری، نشان داد که بین نظرات کارکنان پارک علم و فناوری و مدیران مراکز رشد با مدیران شرکت‌های مورد مصاحبه در مورد مزایا و عناوین خدماتی که در اختیار شرکت‌ها گذاشته می‌شود، اشتراک‌نظراتی وجود دارد. اما اینکه این خدمات و امکانات تا چه اندازه می‌تواند نیازهای شرکت‌های نوپا را فراهم کند؟ و آیا این خدمات به شیوه صحیح و به موقع در اختیار شرکت‌ها قرار می‌گیرد؟ موضوع دیگری است که نیاز به بررسی و مطالعه جداگانه دارد. پیشنهاد می‌شود که مدیران پارک علم و فناوری و مراکز رشد آن با اولویت‌های شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در مراکز رشد پارک، هرچه بیشتر آشنا شوند. اطلاع از این اولویت‌ها، به آن‌ها کمک می‌کند تا با توجه به بودجه‌ای که در اختیار دارند، براساس اولویت شرکت‌ها نسبت به ارائه خدمات اقدام نمایند. برخی از مزایا به صورت مشترک بیان شده که می‌توان به تقویت آن‌ها پرداخت. اما بعضی از مزایا صرفاً از نظر مدیران شرکت‌ها مطرح گردید که مدنظر مدیران پارک و مراکز رشد آن نبود. لذا، توجه به این موارد، می‌تواند موجب رضایت هر چه بیشتر شرکت‌ها شود. از طرف دیگر، مزایایی نیز از طرف مدیران پارک بیان گردید که اصلاً مورد توجه شرکت‌ها نبود. بنابراین، در این خصوص نیز ضمن معرفی و جلب توجه اعضای شرکت‌ها می‌توان از این مزایا به عنوان فرصت‌های جدیدی برای پیشبرد و ارتقای عملکرد شرکت‌ها بهره برد.

رسالت مراکز رشد در گذر زمان تغییراتی کرده است. با مروری بر یافته‌های مطالعه حاضر، به نظر می‌رسد که مراکز رشد پارک علم و فناوری استان فارس در راستای رسالت نسل اول، به خوبی تجهیزات، امکانات فیزیکی و فضاهای کاری لازم

وضعیت شرکت‌های دانش‌بنیان نیز مورد اشاره قرار گرفته و با نتایج مطالعه حاضر، همخوانی دارد.

مزیت دیگر استقرار در مراکز رشد پارک علم و فناوری، ایجاد اشتغال و کارآفرینی است. تعدادی جوان دانش‌آموخته دانشگاهی، در کنار هم می‌توانند به کار پرداخته و ایده‌های علمی خود را از مرحله بالقوه به حالت بالفعل درآورند و با روحیه و تفکر نوآورانه به کارآفرینی، افزایش اشتغال و توسعه جامعه کمک کنند. یافته‌های پژوهش کاشف‌گنج‌دره در همکاران (۱۴۰۱) نیز مؤید بهره‌مندی شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در پارک علم و فناوری از انواع خدمات حمایتی پارک، تأمین امنیت و حراست فیزیکی از اموال شرکت‌ها، صدور انواع معرفی‌نامه و تقویت روحیه کارآفرینی اعضای شرکت‌ها بوده که با نتایج مطالعه حاضر، هم‌راستا است.

انواع خدمات و امکانات که به‌عنوان یکی از مزایای استقرار در مراکز رشد پارک در یافته‌های این مطالعه بیان شد تا حد زیادی با خدمات و امکاناتی که در پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد مختلف در سایر کشورها برای متقاضیان است، مشابهت دارد. به‌عنوان مثال، در اختیار گذاشتن انواع فضاهای اختصاصی و مشترک مانند فضای اداری، آزمایشگاهی و کارگاهی، انواع آموزش‌ها در مورد مدیریت و توسعه کسب‌وکارهای فناورانه، ارائه مشاوره در زمینه‌های مختلف، حمایت‌های مالی به اشکال گوناگون، بازاریابی، شبکه‌سازی و غیره (Aernoudt, 2004; Dee et al., 2011; Bollingtoft, Theodorakopoulos et al., 2012; Kemp, 2013; ; 2014; Pauwels et al., 2016; Bank et al., 2017; بادزبان و همکاران، ۱۳۹۹؛ کریمی‌عمله و فاطمی، ۱۴۰۰) از مواردی است که در مطالعات مشابه دیگر در خصوص مزایای استقرار در مراکز رشد نیز مطرح شده است.

کسب‌وکارهای فناورانه و نوآورانه را فعال می‌کند. مراکز رشد با ویژگی‌هایی مانند در اختیار داشتن اعتبار مناسب، سرمایه انسانی با کیفیت، بازارهای مناسب برای سرمایه‌گذاری محصولات و طیف وسیعی از حمایت‌های نهادی و زیربنایی به شرکت‌های مستقر در مراکز رشد پارک‌های علم و فناوری کمک نموده تا با دغدغه کمتر و آرامش بیشتری به تولید، تحقیق و توسعه محصول خود پردازند و در نهایت به بنگاه‌هایی تبدیل شوند که پس از خروج از پارک و به اصطلاح فارغ‌التحصیلی از مراکز رشد نیز بتوانند به چرخه حیات خود ادامه دهند. در چنین حالتی می‌توان انتظار داشت که توسعه اقتصاد محلی، منطقه‌ای و ملی به واسطه فرآیند تولید محصولات جدید و مورد نیاز شرکت‌ها، خودکفایی در تولید برخی محصولات، توسعه کارآفرینی و افزایش فرصت‌های شغلی نیز محقق شود.

برای فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان را فراهم نموده است. همچنین، در راستای ویژگی‌های نسل دوم نیز تا حدودی به ارائه برخی خدمات مشاوره‌ای حقوقی و مالی برای شرکت‌ها پرداخته است. اما نیاز است که اولویت مدیران و مسئولان پارک، صرفاً از تأمین وام و خدمات فیزیکی خارج شده و مراکز رشد پارک علم و فناوری استان فارس به سمت تخصیص‌های نسل سوم مراکز رشد حرکت نمایند. به عبارت دیگر، پیشنهاد می‌شود اولویت دادن به مؤلفه‌هایی مانند شبکه‌سازی، ارتقای تعاملات بین‌سازمانی، بهبود ارتباطات بین‌المللی و فعالیت‌های چندجانبه بین‌رشته‌ای باید در دستور کار وظایف و خدمات مراکز رشد به شرکت‌های مستقر قرار گیرد. به بیان دیگر، می‌توان از مراکز رشد به عنوان یک "جغرافیای فرصت" نام برد. چنین اکوسیستمی زمینه‌ساز یک فرهنگ مساعد کارآفرینانه در جامعه بوده و سیاست‌ها و مدیریت

منابع

- ترویج و آموزش کشاورزی ایران، ۱۸ (۱): ۸۷-۱۰۵.
- کشمیری، م. (۱۳۹۷). آیین‌نامه تأسیس و راه‌اندازی مراکز رشد. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. بازیابی شده از: <https://irost.org/stp/node/484>
- کریمی‌عمله، ز. و فاطمی، م. (۱۴۰۰). واکاوی تطبیقی پایداری فعالیت‌های کارآفرینانه زنان روستایی شهرستان لارستان. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۸ (۳): ۹۲-۷۳.
- Aernoudt, R. (2004). Incubators: Tool for entrepreneurship. *Small Business Economics*, 23 (2): 127-135.
- Bollingtoft, A. (2012). The bottom-up business incubator: Leverage to networking and cooperation practices in a self-generated, entrepreneurial-enabled environment. *Technovation*, 32(5): 304-315.
- Bank, N., Fichter, K., & Klofsten, M. (2017). Sustainability-profiled incubators and securing the inflow of tenants-The case of Green Garage
- بازدبان، ف.، رضائی‌مقدم، ک.، و فاطمی، م. (۱۳۹۹). تحلیل عملکرد کسب‌وکارهای کوچک و متوسط زنان روستایی استان فارس. *کارآفرینی در کشاورزی*، ۷ (۲): ۱-۱۸.
- پارک علم و فناوری فارس. ۱۴۰۱. بازیابی شده از: <https://www.fstfp.ir>
- ثقفی، ف.، و حدادی، ج. (۱۳۹۷). ارائه مدل سنجش تأثیر خدمات پارک‌های علم و فناوری بر عملکرد نوآورانه شرکت‌های دانش‌بنیان آن‌ها. *فصلنامه مدیریت توسعه فناوری*، ۶ (۲): ۱۰۱-۱۲۷.
- ثنایی‌پور، ف.، و قرونه، د. (۱۳۹۷). بررسی نقش عوامل مؤثر در رشد شرکت‌های جدید فناورانه محور (NTBFs) شهر مشهد. *دوفصلنامه نوآوری و ارزش آفرینی*، ۹ (۱۷): ۱۰۵-۱۲۷.
- کاشف‌گنج‌دره‌در، م.، رضائی‌مقدم، ک.، و فاطمی، م. (۱۴۰۱). دانش اعضای شرکت‌های دانش‌بنیان کشاورزی نسبت به اصول مدیریت تداوم کسب‌وکار در استان کرمان. *علوم*

- Pauwels, C., Clarysse, B., Wright, M., & Van Hove, J. (2016). Understanding a new generation incubation model: The accelerator. *Technovation*, 50: 13-24.
- Rezaei-Moghaddam, K., Karami, O., & Fatemi, M. (2019). The comparative analysis of marketing activities among rural women entrepreneurs in Fars province, Iran. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 9 (65): 1-20.
- Theodorakopoulos, N., Kakabadse, N. K., & McGowan, C. (2014). What matters in business incubation? A literature review and a suggestion for situated theorising. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 21 (4): 602-622.
- Tohidyan Far, S., & Rezaei Moghaddam, K. (2019). Multifunctional agriculture: An approach for entrepreneurship development of agricultural sector. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 9 (23): 1-23.
- Torun, M., Peconick, L., Sobreiro, V., Kimura, H., & Pique, J. (2018). Assessing business incubation: A review on benchmarking. *International Journal of Innovation Studies*, 2 (3): 91-100.
- Berlin. *Journal of Cleaner Production*, 157: 76-83.
- Dee, N. J., Livesey, F., Gill, D., & Minshall, T. (2011). Incubation for growth-nesta. Research summary. available at: <https://si-per.eu/siper-wAssets/repository/2011-10.pdf> (Retrieved February 2023)
- Hackett, S. M., & Dilts, D. M. 2008. Inside the black box of business incubation: Study B—scale assessment, model refinement, and incubation outcomes. *The Journal of Technology Transfer*, 33, 439-471.
- Kemp, P. 2013. The influence of business incubation in developing new enterprises in Australia (Master's thesis, Edith Cowan University, Australia). available at: <https://ro.ecu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1865&context=theses> (Retrieved February 2023)
- Lish, A. D. 2012. Antecedents of business incubator effectiveness: An exploratory study (Doctoral Dissertation, Nova Southeastern University, Florida).
- Mian, S., Lamine, W., & Fayolle, A. 2016. Technology business incubation: An overview of the state of knowledge. *Technovation*, 50: 1-12.